

Коломієць О.Л.,
кандидат філософських наук,
викладач кафедри соціально-
гуманітарних та правових
дисциплін факультету
забезпечення державної безпеки,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

Поліщук Д.О.,
курсант 324 навчальної групи курсу
№ 3 факультету службово-бойової
діяльності НГУ,
Київський інститут Національної
гвардії України
(м. Київ, Україна)

СУЧАСНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНИЙ І ДЕСКРИПТИВНИЙ ВИМІРИ

Сучасна військова освіта в Україні є предметом активного дослідження, адже її розвиток відбувається в умовах триваючої російсько-української війни, що зумовлює необхідність аналізу як поточного стану (дескриптивний вимір), так і ідеальних моделей її функціонування (нормативний вимір). Метою цього дослідження є оцінка ключових особливостей військової освіти та визначення стратегічних напрямів її вдосконалення з урахуванням викликів сьогодення.

Нормативний вимір: ідеальна модель військової освіти.

Війна з Росією докорінно змінила вимоги до військової освіти. Те, що ще вчора було теорією, сьогодні має бути перевіреною практикою. Програми підготовки мають відповідати реаліям фронту — високотехнологічному, динамічному, асиметричному. Проте реформа встигала не завжди. Багато навчальних закладів ще донедавна базувалися на застарілих пострадянських моделях підготовки. Навіть попри зусилля щодо переходу на стандарти НАТО, окремі дисципліни залишаються відриваними від потреб сучасного бою. Практика має велике значення у військовій справі. Після 2014 року зростає кількість офіцерів, які мають досвід, але не всі вони інтегровані у викладацьке середовище — з різних причин, зокрема через бюрократичні бар'єри чи фізичне виснаження після ротацій.

Сучасна війна — це не лише техніка, а й світогляд. Патріотизм, етика, відповідальність за життя підлеглих, повага до міжнародного гуманітарного права — все це має бути фундаментом, а не лише додатком до військової освіти. Окрім того, далеко не всі військові навчальні заклади забезпечені сучасною симуляційною технікою, програмним забезпеченням або навіть базовою інфраструктурою для цифрового навчання. Водночас саме ІТ-

рішення, БПЛА, геоінформаційні системи й електронна розвідка стали ключовими на полі бою. Сталим залишається роль командира, він не лише тактик, а й лідер, психолог, аналітик, комунікатор та медіатор. Тому військова освіта має інтегрувати гуманітарні, соціологічні, технічні та управлінські знання.

З огляду на стратегічні цілі України, зокрема інтеграцію до НАТО, ідеальна модель військової освіти має відповідати низці критеріїв. По-перше, необхідна повна гармонізація зі стандартами Альянсу, що передбачає оновлення програм підготовки та сертифікацію викладачів [5]. По-друге, акцент слід зробити на лідерській підготовці, розвиваючи у командирів ініціативність і стратегічне мислення.

Ми рекомендували б розширити практичний компонент через збільшення кількості польових навчань і використання бойового досвіду ветеранів АТО/ООС.

Інноваційність також відіграє ключову роль: активне впровадження технологій, таких як виготовлення й застосування дронів та кібербезпека, є необхідними складовими для підготовки до сучасних війн [1]. Нарешті, зміцнення цивільно-військової співпраці сприятиме адаптації ветеранів і підготовці сил територіальної оборони

Дескриптивний вимір: сучасний стан військової освіти.

Система військової освіти в Україні зазнала значних трансформацій після 2014 року, коли розпочалася активна фаза російської агресії. Одним із ключових напрямів реформ стало поступове відходження від радянських підходів до підготовки кадрів та адаптація до стандартів НАТО [2]. Зокрема, оновлення навчальних програм передбачає інтеграцію бойового досвіду, отриманого в зоні бойових дій, що підвищує практичну спрямованість підготовки [3].

Серед основних особливостей сучасної військової освіти можна виокремити:

1. Змішаний формат навчання: поєднання теоретичних занять із практичними тренуваннями на полігонах та в умовах реальних бойових операцій.

2. Цифрофізацію: впровадження VR-симуляторів і онлайн-курсів для підвищення доступності та ефективності навчання [6].

3. Міжнародну співпрацю: участь у програмах НАТО, таких як DEEP (Defence Education Enhancement Programme), та обмін досвідом із військовими академіями країн-партнерів [4].

Ці зміни відображають прагнення України адаптувати систему підготовки військових до сучасних викликів, зокрема гібридної війни та технологічного прогресу.

Висновок: система військової освіти в Україні демонструє поступове вдосконалення, реагуючи на виклики війни та глобальні тенденції. Її головне завдання полягає у забезпеченні якісної підготовки кадрів для сучасних бойових дій і створенні основи для професійної армії, що відповідає стандартам НАТО. Подальші дослідження можуть бути спрямовані на оцінку

ефективності впроваджених реформ.

Список використаних джерел:

1. Гнатів О.П. Технологічні інновації у військовій освіті: виклики та перспективи. *Військова освіта*. 1(15). 2023. С.45–52.
2. Кундо І.В. Реформування військової освіти в Україні: від радянських традицій до стандартів НАТО. *Науковий вісник*. 3(27). 2020. С.12–19.
3. Міністерство оборони України. Звіт про стан військової освіти за 2022–2023 роки. URL: <https://www.mil.gov.ua>, (дата звернення 04.04.2025);
4. NATO Defence Education Enhancement Programme (DEEP): Ukraine. URL: <https://www.nato.int>, (дата звернення 04.04.2025);
5. Пономаренко Л.М. Гармонізація військової освіти України зі стандартами НАТО. *Стратегічні пріоритети*. 2(48). 2021. С.33–40.
6. Сидоренко В.О. (). Цифрофізація військової освіти: досвід України. *Технології та суспільство*. 4(19). 2022. С.67–73.